

ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Република Српска
78000 Бања Лука
Владике Платона бб
Тел: +387(0)51/493-555
Факс: +387(0)51/493-556
е-mail: revizija@gsr-rs.org

Извјештај о накнадном прегледу провођења препорука
из Извјештаја ревизије учинка

"Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања"

Број: РУ 005-17-НП

Бања Лука, децембар 2023. године

САДРЖАЈ

1	УВОД	3
2	ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА	5
2.1	Препоруке за Министарство здравља и социјалне заштите	6
2.2	Препоруке за јединице локалне самоуправе и центре за социјални рад	9
3	ЗАКЉУЧАК	13
	ПРИЛОЗИ	14

**Накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка
"Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања"**

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске је, на основу Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске, а у складу са ISSAI оквиром ревизије, провела накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања" који је објављен 2019. године.

Накнадни преглед подразумијева испитивање мјера и активности на провођењу препорука које су по Извјештају ревизије учинка предузете од стране Министарства здравља и социјалне заштите, јединица локалне самоуправе и центара за социјални рад и утврђивање статуса проведеноности препорука у складу са Методологијом ревизије учинка.

Накнадни преглед показује да су од институција обухваћених ревизијом, иако су проводиле одређене активности, њих четири донијеле и доставиле Главној служби за ревизију јавног сектора Републике Српске акционе планове за провођење препорука по Извјештају ревизије учинка. На основу информација о активностима и показатеља о оствареним резултатима, ревизија се у разумној мјери увјерила да је од шест датих препорука једна препорука потпуно проведена, четири препоруке су дјелимично проведене, а за једну препоруку је провођење у току.

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске је, у складу са одредбама Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске, доставила Нацрт извјештаја институцијама обухваћеним овим накнадним прегледом. Изјашњење на Нацрт извјештаја доставило је Министарство здравља и социјалне заштите које је дијелимично прихваћено и укључено у Извјештај о накнадном прегледу провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања".

Коначан извјештај је достављен свим институцијама којима се у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске треба доставити. Извјештај ће бити доступан јавности путем интернет странице Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске, www.gsr-rs.org.

Главни ревизор је донио Одлуку да се проведе овај накнадни преглед. Накнадни преглед провео је ревизорски тим у саставу Бранко Сладојевић, вођа ревизорског тима и Владимир Кременовић, члан ревизорског тима.

Главни ревизор
Јово Радукић с.р.

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

РС	Република Српска
ГСРЈС РС	Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске
Влада РС	Влада Републике Српске
Министарство	Министарство здравља и социјалне заштите
ЈЛС	Јединице локалне самоуправе
ЦСР	Центри за социјални рад
Дом	ЈУ Дом за дјецу и омладину без родитељског старања „Рада Врањешевих“
Стратегија	Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања у Републици Српској
Закон	Закон о социјалној заштити

1 УВОД

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске (у даљем тексту: ГСРЈС РС) је провела ревизију учинка и у априлу 2019. године објавила Извјештај ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања". Основни циљ ревизије је био да се испита да ли је постојећи начин збрињавања и заштите дјеце без родитељског старања транспарентан и да ли је обезбијеђен најбољи могући начин збрињавања и заштита дјеце без родитељског старања у Републици Српској.

Основни налази и закључци у Извјештају ревизије учинка из 2019. године су показали да нису у потребној и могућој мјери испуњене основне претпоставке за успјешно збрињавање и заштиту дјеце без родитељског старања.

Овим накнадним прегледом провођења препорука датих у Извјештају ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања" се испитује како су надлежне институције реаговале на Извјештај ревизије учинка, да ли су донесени акциони планови, да ли је поступано по акционим плановима и испитивање проведених мјера и активности на провођењу препорука. Укупно је дато шест препорука и то за Министарство здравља и социјалне заштите (у даљем тексту: Министарство), јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС) и центре за социјални рад (у даљем тексту: ЦСР), како је приказано у Табели.

Табела 1. Препоруке из Извјештаја ревизије учинка „Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања“

Ред.бр.	Институције	Број препорука
1	Министарство здравља и социјалне заштите	3
2	Јединице локалне самоуправе и центри за социјални рад	3
УКУПНО:		6

Накнадни преглед подразумијева испитивање мјера и активности на провођењу препорука које су по основу Извјештаја ревизије учинка предузете од стране институција које су биле обухваћене ревизијом и којима су упућене препоруке.

Испитивања предузиманих мјера и активности на провођењу препорука ревизије су вршене у Министарству и шест ЈЛС, односно ЦСР. Накнадним прегледом је обухваћен период од објављивања Извјештаја ревизије учинка 2019. године до краја 2023. године.

У вршењу накнадног прегледа као извори података и информација коришћени су:

- правни оквир важећи у посматраном периоду;
- стратешки документи Владе РС, Министарства и ЈЛС;
- интерна акта Министарства, ЈЛС и ЦСР;
- планови, програми и извјештаји Министарства, ЈЛС и ЦСР;
- подаци и информације из упитника које су попунили представници институција обухваћених накнадним прегледом;
- подаци и информације добијени путем интервјуа са лицима у институцијама обухваћених накнадним прегледом.

Након извршене анализе и вредновања прикупљених података и информација обезбијеђени су довољни, релевантни и поуздани ревизијски докази, који су били основа за формирање налаза у циљу оцјене нивоа проведености појединачних препорука ревизије учинка.

У наставку овог документа, у другом поглављу, дат је преглед провођења препорука ГСРЈС РС из Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања".

2 ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА

У сврху извјештавања о провођењу препорука ревизије учинка у посматраном периоду и потребне оцјене нивоа проведености сваке од препорука, могући статуси проведености препорука су класификовани у пет категорија:

ПРЕПОРУКА ЈЕ ПОТПУНО ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - институције су провеле или у континуитету проводе препоруку; - потпуно провођење препоруке је документовано.
ПРЕПОРУКА ЈЕ ДЈЕЛИМИЧНО ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - институције су предузеле активности на провођењу препоруке; - институције проводе активности, али препорука није у потпуности проведена; - дјелимично провођење препоруке је документовано.
ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКЕ У ТОКУ	<ul style="list-style-type: none"> - институције предузимају активности на провођењу препоруке; - активности институција се не проводе континуирано и планираном динамиком; - препорука није проведена ни у потпуности, ни дјелимично; - активности у току документоване.
ПРЕПОРУКА НИЈЕ ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - институције нису предузеле активности на провођењу препоруке; - препорука није проведена ни дјелимично, ни у потпуности; - није документовано да су се предузимале мјере на провођењу препоруке.
ПРЕПОРУКА НИЈЕ АКТУЕЛНА	<ul style="list-style-type: none"> - институције нису предузимале активности на провођењу препоруке, у међувремену су наступиле околности које су препоруку учиниле неактуелном (промјена регулативе, надлежности, одговорности и др.).

Институције јавног сектора, које су биле обухваћене ревизијом учинка и којима су упућене препоруке у Извјештају ревизије учинка, биле су у обавези да у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске, у року од 60 дана од дана пријема Извјештаја ревизије учинка сачине и доставе ГСРЈС РС и надлежном скупштинском одбору Акциони план за провођење препорука ревизије учинка, а ради праћења провођења датих препорука.

Након објављивања Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања" од институција обухваћених ревизијом, ЦСР Бијељина, ЦСР Добој, ЦСР Градишка и ЦСР Дервента су донијели и доставили ГСРЈС РС Акциони план за провођење препорука ревизије учинка. Налази накнадног прегледа провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања" у овом поглављу се презентују у складу са структуром датих препорука.

2.1 Препоруке за Министарство здравља и социјалне заштите

Прва препорука

Интензивира активности на провођењу Стратегије, програма и пројеката из домена социјалне заштите који се односе на дјецу, као и размотре потребу актуелизирања акционих планова ради остваривања основних принципа и циљева социјалне заштите.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања у Републици Српској (у даљем тексту: Стратегија), са Акционим планом, донесена је за период 2015–2020. године. Стратегијом су идентификоване кључне области дјеловања, дефинисани кључни циљеви за сваку област, планиране потребне активности за остваривање циљева и препознати су кључни актери за њихову успјешну реализацију. Акциони план садржи циљеве, неопходне активности и носиоце за реализацију циљева, индикаторе, дефинисане рокове, као и неопходна средства за реализацију. Након 2020. године није донесена нова Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања у Републици Српској, али је у децембру 2023. године донесена Стратегија социјалне заштите у Републици Српској за период 2023-2029. година, у којој су између осталих области социјалне заштите дефинисани и посебни циљеви и приоритети за унапређење социјалне заштите дјеце без родитељског старања.

Министарство је у 2021. години израдило Евалуациони извјештај о реализацији Стратегије унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања за период 2015-2020. године. У Извјештају је констатовано да је од шест идентификованих приоритетних стратешких области напредак остварен у четири области. Области у којима је остварен напредак су превентивна заштита, хранитељство, институционално збрињавање и подршка при осамостаљивању. Актуелни остају стратешки циљеви и програмски приоритети из области усвајања и старатељства. Остваривање ових стратешких циљева је планирано у наредном периоду, првенствено кроз нови Породични закон који је ступио на снагу од 01.09.2023. године.

Министарство није израдило посебан Програм помоћи и подршке младима који излазе из обавезних облика збрињавања. Кроз измјене Закона о социјалној заштити (у даљем тексту: Закон) као системски облик подршке младима који излазе из обавезних облика збрињавања, прописано је да ЈУ Дом за дјецу и омладину без родитељског старања „Рада Врањешевећ“ (у даљем тексту: Дом) са надлежним ЦСР пружају подршку корисницима Дома у процесу осамостаљивања и да организује надзор и савјетовање у трајању до три године од завршетка школовања. Такође, Законом је прописана подршка деинституционализацији Дома, у циљу смањења броја дјеце на резиденционалном смјештају и развијању других облика збрињавања, као што су хранитељство и стављање акцента на подршку биолошким породицама да не дође до раздвајања дјеце и родитеља.

Министарство је вршило анализу постојећег правног оквира који се односи на област усвајања дјеце. Доношењем новог Породичног закона, који је ступио на снагу 01.09.2023. године, ова област је унапређена тако да су, између осталог уређени породично-правни

односи између брачних супружника, ванбрачних партнера, родитеља и дјетета, усвојилаца и усвојеника, старатеља и штићеника, односи између сродника у брачној, ванбрачној или усвојеничкој породици, те поступци надлежних органа у вези са породичним односима и старатељством. Такође је предвиђен и јединствен лични регистар усвојења, који садржи податке о будућим усвојоцима за које је утврђено да су подобни да усвоје дијете и о дјечи за коју је утврђено да су подобна да буду усвојена, а дато је и право дјетету да саопшти своје мишљење у судском и управном поступку, када то његов узраст и зрелост дозвољавају.

Друга препорука

У потпуности успостави организационе, функционалне и административно-техничке претпоставке за успјешно функционисање заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања.

Статус препоруке: Провођење препоруке у току

Образложење статуса:

Министарство није успоставило јединствену потпуну базу података која се односи на дјецу без родитељског старања, нити су утврђене јединствене методологије и стандарди прикупљања, обраде и публикавања података о дјечи без родитељског старања. ЦСР обухваћени накнадним прегледом имају своје базе података које воде за ЈЛС за коју су надлежни и те податке уносе и у програм „СОТАК“ који је успоставило Министарство. У складу са Породичним законом, Министарство тренутно израђује правилнике који ће уредити овај сегмент социјалне заштите. Министарство води евиденцију о дјечи без родитељског старања у РС¹.

Министарство је у сарадњи са ЦСР и Домом 2021. године израдило стручне смјернице за орган старатељства у породици под називом Заштита интереса и права дјетета на родитељско старање и живот у породици. Циљ израде Смјерница јесте да се омогући уједначен приступ свих органа старатељства код случајева гдје постоји ризик од издвајања дјетета из породице и његовог збрињавања у неком од облика алтернативне бриге. Исте упућују на једнако поступање у свим случајевима сазнања о повреди права дјетета, како би орган старатељства извршио процјену и одлучио о правима и мјерама из социјалне, односно породично-правне заштите, које могу осигурати одговарајућу родитељску бригу и старање. Смјернице имају за циљ да орган старатељства у потпуности процјењује потребе дјетета, његову личну, породичну и социјалну ситуацију, као и да изврши процјену свих ризика којима је дијете изложено. Такође, орган старатељства треба да планира мјере заштите које су најбоље за дијете. Осим процјене за социјалне, економске и психолошке потребе дјетета потребно је извршити и процјену, у смислу, који облик збрињавања је у најбољем интересу дјетета.

Министарство у сарадњи са ЦСР континуирано врши координацију добрих пракси које се односе на заштиту и збрињавање дјеце без родитељског старања, а посебно на плану едукација запослених у ЦСР. Као примјер једног од видова заједничке едукације и размјене позитивних искустава, Министарство у партнерству са Асоцијацијом супервизора БиХ, је спровело специјалистичку едукацију за супервизију у

¹ Прилог број 3.

психосоцијалном раду. Едукацију похађају стручни радници из ЦСР. Стручни радници у склопу едукације реализују праксу, односно проводе супервизију са 160 стручних радника из установа социјалне заштите, образовања и здравства. Значај увођења супервизије у социјалну заштиту јесте дуготрајнија подршка стручним радницима у области социјалне заштите, превенције професионалног сагоријевања и заштита менталног здравља. Овакав вид едукације доводи до унапређења квалитета услуге према корисницима, а приоритетно према дјечи без родитељског старања као и система социјалне заштите у РС.

Министарство заједно са UNICEF БиХ и Друштвом психолога Републике Српске кроз пројекат „Јачање капацитета центара за социјални рад у COVID-19 пандемији у осигуравању приступа политикама и праксама усмјереним ка породици за вулнерабилне категорије родитеља у РС“ су организовали едукацију у области хранитељства. Пројекат је имао за циљ развој и промоцију хранитељства кроз реализовану едукацију за стручне раднике у ЦСР у циљу оснаживања за процјену, избор и надзор хранитељских породица за дјецу без родитељског старања. Такође, Министарство у сарадњи са UNICEF-ом припрема нову едукацију за 90 стручних радника у области хранитељства с циљем развоја хранитељства за дјецу у РС која ће се односити на збрињавање у хранитељску породицу, процјену хранитељске породице и надзор хранитељских породица. Законом и Правилником о хранитељству прописани су услови, износ обрачуна накнаде за рад хранитељских породица.

Трећа препорука

На основу опште анализе финансирања социјалне заштите успостави оптималан, одржив и подстицајан систем финансирања заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

Министарство је вршило анализу законских и подзаконских прописа који обухватају питања везана за обим и начин финансирања социјалне заштите, висину прописане накнаде, те су на основу тога вршене и измјене и допуне регулативе. Законом је дефинисан начин финансирања различитих видова социјалне заштите у РС, па самим тим и финансирања заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања, које се врши из два извора и то из буџета РС и буџета ЈЛС. Законом је прописано које врсте социјалних услуга и до ког нивоа се финансирају и суфинансирају из буџета РС, а које врсте социјалних услуга и до ког нивоа из буџета ЈЛС.

Када се посматрају укупна годишња издвајања за социјалну заштиту видљиво је да су се она из године у годину константно повећавала. Ова издвајања су у 2022. години износила око 86.000.000 КМ и била су, у односу на 2018. годину, већа за око 30.000.000 КМ.² Министарство није обезбиједило засебне податке о издвајању за дјецу без родитељског старања.

² Прилог број 4.

У хранитељство, као битан начин збрињавања дјеце без родитељског старања треба улагати додатне капацитете и ширити мрежу хранитељских породица кроз промоцију, кампање и већу подршку хранитељским породицама. Према подацима Министарства из 2022. године све ЈЛС немају развијено хранитељство. Хранитељство за малолетна лица је развијено у 24 ЈЛС и то у Бањој Луци, Бијељини, Броду, Вишеграду, Гацком, Градишци, Добоју, Зворнику, Источном Новом Сарајеву, Козарској Дубици, Лакташима, Модричи, Мркоњић Граду, Невесињу, Новом Граду, Петрову, Приједору, Прњавору, Рудом, Српцу, Теслићу, Требињу, Шипову и Шековићима.

Министарство врши суфинансирање трошкова смјештаја дјеце без родитељског старања у установе социјалне заштите чији је оснивач Влада РС. Министарство је током посматраног периода више пута финансијски помагало Дом дијелом кроз интервенте помоћи на основу рјешења о додјели новчаних средстава установама социјалне заштите чији је оснивач Влада РС, а дијелом путем гранта за подизање квалитета за пружање стручних услуга у институцијама за дјецу без родитељског старања.

Процесом трансформације у Дому, су развијене услуге као што су дјечији вртић, савјетовалиште, мајчински дом, становање уз подршку, осамостаљивање уз подршку, као и различити облици подршке дјечи и младима без родитељског старања. Такође, Дом између осталог посредује при успостављању контакта дјетета са биолошком породицом, пружа помоћ при обезбјеђивању простора за становање и професионалном усмјеравању, те стипендирању за наставак школовања као и посредовање при запошљавању.

Министарство континуирано врши стручни надзор у Дому, те даје препоруке за што боље функционисање ове установе, као и да се обезбјеђују бољи услови за дјецу без родитељског старања која су смјештена у Дом. Посљедњи стручни надзор од стране Министарства у Дому извршен је крајем 2022. године.

2.2 Препоруке за јединице локалне самоуправе и центре за социјални рад

Четврта препорука

У складу са Законом о социјалној заштити донесу средњорочне и годишње програме социјалне заштите са посебним дијелом који се односи на збрињавање и заштиту дјеце без родитељског старања.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

Средњорочни програми социјалне заштите су израђени на основу анализе стања социјалне заштите на подручју ЈЛС, капацитета ЦСР и финансијских могућности ЈЛС. Од шест ЈЛС и њихових ЦСР обухваћених накнадним прегледом три³ имају усвојене средњорочне програме социјалне заштите.

³ Град Бања Лука, Град Бијељина и Град Приједор

Сви ЦСР обухваћени накнадним прегледом доносили су годишње програме рада које је усвојио надлежни орган општине/града. Годишњи програми рада ЦСР заснивају се на стању социјалне заштите на територији ЈЛС, претходној анализи броја корисника социјалне заштите и очекиваног броја корисника у наредном периоду, анализи капацитета ЦСР, а прије свега кадровске структуре, финансијских могућности и свега осталог што је потербно за пружање квалитетних услуга социјалне заштите. Такође, у средњорочне и годишње програме, у складу са могућностима, укључене су и мјере на плану подршке и помоћи осамостаљивању лица која излазе из обавезних видова збрињавања. Израда годишњег програма социјалне заштите и планирање неопходних буџетских средстава врши се на основу цјелокупних исказаних потреба ЦСР, те се обавезно планирају средства за збрињавање и подршку дјечи без родитељског старања. На основу анализе података врши се годишње планирање рада ЦСР, те се одређују смјернице развоја социјалне заштите на територији ЈЛС.

Реализацијом програмских активности ЦСР доприносе остваривању права и пружању услуга из области социјалне и породично-правне заштите појединцима и породицама које се налазе у неповољним животним приликама с циљем њиховог оснаживања за самосталан и продуктиван живот у друштву. Годишњи програми рада као и буџетом одобрена финансијска средства ЦСР, у већини случајева обезбјеђују несметано функционисање ЦСР, како би између осталог довели до побољшања права за дјецу без родитељског старања, као и пружање подршке дјечи која излазе из обавезних видова збрињавања.

Три ЈЛС⁴ обухваћене накнадним прегледом су донијеле Одлуке о проширеним правима и у њима су дефинисана и права на помоћ при осамостаљивању лица који излазе из обавезних видова збрињавања као што су новчана помоћ, стан на коришћење и помоћ при запошљавању. Поједини ЦСР, иако немају Одлуке о проширеним правима на територији ЈЛС, у својим буџетима планирају и дају неке видове помоћи при осамостаљивању и то прије свега у виду једнократне помоћи дјечи која излазе из система збрињавања, као и помоћ приликом запослења.

Пета препорука

Унаприједи систем финансирања заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања.

Статус препоруке: Препорука је потпуно проведена

Образложење статуса

ЈЛС и ЦСР обухваћени накнадним прегледом у својим буџетима планирају потребна финансијска средства која су неопходна за несметано финансирање. ЦСР обухваћени накнадним прегледом у буџетима имају планирана финансијска средства за несметано и континуирано финансирање заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања. Осим финансирања смјештаја у установу или хранитељску породицу, ЦСР према својим могућностима обезбјеђују средства и за проширена права у погледу школовања, здравствене заштите, израде личних докумената и слично.

⁴ Град Бања Лука, Град Бијељина, Град Лакташи

ЦСР су вршили анализе приоритета у финансирању међу којима су и институционално и ванинституционално збрињавања дјеце. Такође, у буџетима су обезбјеђена средства за редовну исплату накнада за хранитељске, сродничке породице, као и обавеза према установама које збрињавају дјецу.

ЦСР обухваћени накнадним прегледом редовно измирују своје обавезе по основу плаћања институционалног и ванинституционалног облика збрињавања дјеце без родитељског старања, како према хранитељским породицама, тако и према установама социјалне заштите. Такође, ЈЛС и ЦСР обухваћене накнадним прегледом који имају донесене Одлуке о проширеним правима, планирају и обезбјеђују неопходна средства за континуирану и благовремену исплату трошкова насталих по признавању проширених права која су намијењена за пружање подршке лицима након изласка из система институционалног збрињавања. У зависности од социо-економских прилика сродницима се пружа финансијска подршка у виду мјесечне новчане надокнаде или једнократне новчане помоћи када се за истом искаже потреба. Кроз признавање права на једнократну новчану помоћ обезбјеђује се финансијска помоћ дјецу обухваћеној институционалним или ванинституционалним обликом збрињавања у циљу задовољења исказаних потреба. За дјецу која су смјештена у хранитељске породице поједини ЦСР креирали су планове дјеловања као што су припреме за повратак у билошку породицу или су предузете мјере и радње неопходне за стварање услова потребних за усвојење.

Шеста препорука

Континуирано унапрјеђују административне поступке и процедуре збрињавања и заштите дјеце без родитељског старања.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично provedена

Образложење статуса:

Према Породичном закону усвојење дјетета може бити потпуно и непотпуно. Потпуно усвојено може бити дијете само узраста до пет година које нема живе родитеље или су му родитељи непознати, дјеце коју су родитељи напустили, а више од једне године не зна им се мјесто боравка, те дјеца чији су родитељи пред органом старатељства пристали, односно дали сагласност да њихово дијете буде потпуно усвојено. Дијете потпуно могу усвојити брачни супружници, уколико су оба или један од њих старији од усвојеника најмање 18 година.

ЦСР су преиспитвали постојеће административне процедуре и по потреби усвајали нове или измјењене интерне прописе чија примјена је омогућавала једноставнији и ефикаснији поступак збрињавања и заштите дјеце. ЦСР су при избору најадекватнијег облика збрињавања вршили процјену најбољег интереса дјетета уважавајући његове развојне, васпитне и социјалне потребе. Уколико је дијете без родитељског старања погодна за усвојење предузимају се мјере и радње да се дјетету нађе адекватна породица и да му се омогући раст и развој у породичним приликама. Процедуре за усвајање дјеце без родитељског старања су комплексне, али и неопходне ради заштите дјетета. Породичним законом је направљен искорак напријед у овој области, тако да сада приликом одузимања и усвајања дјеце судови одлучују, а ЦСР су партнери, тј. прате поступак са стручне стране и предлажу могућа рјешења.

ЦСР обухваћени накнадним прегледом имају формирне своје евиденције које се разликују по форми, садржају, структури и обухватају дјецу без родитељског старања на територији ЈЛС за коју су они надлежни. Евиденције обично садрже име и презиме дјетета, датум и годину рођења, име и презиме старатеља, адресу пребивалишта, контакт телефон старатеља и друго. Евиденција дјеце без родитељског старања које воде ЦСР се континуирано ажурирају. Овакве евиденције могу представљати поуздану основу за извјештавање ЦСР према ЈЛС као и према Министарству.

ЦСР достављају скупштинама града/општине, као оснивачу, програме рада као и извјештаје о раду на усвајање. Саставни дио ових програма и извјештаја је и сегмент збрињавања и заштите дјеце без родитељског старања. Самим тим органи ЈЛС имају континуиран увид у стање социјалне заштите на својој територији, па тако и по питању збрињавања и заштите дјеце без родитељског старања. Такође, ЦСР једном годишње врше и извјештавање према Министарству путем задатих упитника.

3 ЗАКЉУЧАК

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске провела је накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања". Налазиведеног накнадног прегледа показују да су четири центра за социјални рад обухваћена ревизијом донијела акционе планове за спровођење препорука, али и да су друге институције обухваћене ревизијом предузимале мјере и активности да се обезбиједи ефикасније и транспарентније збрињавање и заштита дјеце без родитељског старања.

Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања у Републици Српској била је актуелна и примјењива у периоду 2015–2020. године. Министарство здравља и социјалне заштите приступило је изради нове Стратегија социјалне заштите Републике Српске за период 2023-2029. година и иста је усвојена Одлуком Владе Републике Српске у децембру 2023. године. Министарство здравља и социјалне заштите је у 2021. години израдило Евалуациони извјештај о реализацији Стратегије унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања 2015-2020. године, у којем је констатовано да је од шест идентификованих приоритетних стратешких области напредак остварен у четири области. Министарство здравља и социјалне заштите је вршило анализу законских и подзаконских прописа, те су на основу тога вршене и измјене и допуне Закона о социјалној заштити и донесен је нови Породични закон. Није успостављена јединствена база података о дјецы без родитељског старања.

Три од шест јединица локалне самоуправе обухваћених накнадним прегледом имају усвојене средњорочне програме социјалне заштите. Центри за социјални рад обухваћени накнадним прегледом доносили су годишње програме рада и спроводили су одређене мјере и активности на побољшању система заштите дјеце без родитељског старања. Такође, Центри за социјални рад обухваћени накнадним прегледом имају формирне своје евиденције које у свом садржају обухватају дјецы без родитељског старања.

На основу информација о активностима и показатеља о оствареним резултатима, ревизија се у разумној мјери увјерила да је од шест датих препорука једна препорука потпуно проведена, четири препоруке су дјелимично проведене, а за једну препоруку је провођење у току.

У циљу ефикасног окончања преосталог дијела активности на провођењу препорука потребно је да Министарство здравља и социјалне заштите успостави јединствену базу података која се односи на све аспекте и питања у вези са дјецом без родитељског старања. Такође је потребно наставити анализу стање у области заштите и збрињавања дјеце без родитељског старања и у циљу побољшања система мијењати и унапређивати регулативу, процедуре и поступке.

Јединице локалне самоуправе и центри за социјални рад требају да израде и усвоје средњорочне програме социјалне заштите. Јединице локалне самоуправе и центри за социјални рад, који имају потребу и финансијске могућности, треба да донесу Одлуке о проширеним правима и да у њима дефинишу и право на помоћ при осамостаљивању лица која излазе из обавезних видова збрињавања.

Вођа ревизорског тима

Бранко Сладојевић с.р

ПРИЛОЗИ

Прилог број 1. Листа референци

1. Закон о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08);
2. Закон о социјалној заштити („Службени гласник Републике Српске“, број: 37/12, 90/16, 94/19, 42/20 и 36/22);
3. Породични закон („Службени гласник Републике Српске“, број 54/02, 41/08, 63/14 и 56/19)
4. Породични закон („Службени гласник Републике Српске“, број 17/23);
5. Закон о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Српске", број 97/16, 36/19 и 61/21);
6. Закон о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18 и 111/21);
7. Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања (2015-2020.)
8. Евалуациони извјештај о реализацији Стратегије унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања (2015-2020.)
9. Правилник о хранитељству („Службени гласник Републике Српске“ број 27/14);
10. Програм припреме за усвојеље („Службени гласник Републике Српске“ број 85/23);
11. Упутство о поступку усвајања дјеце („Службени гласник Републике Српске“ број 27/04);
12. Стручне смјернице за орган старатељства „Заштита интереса и права дјетета на родитељско старање и живот у породици“;
13. Буџет Републике Српске за 2019, 2020, 2021 и 2022. годину
14. Буџети јединица локалне самоуправе за 2019, 2020, 2021, 2022 и 2023. годину;
15. Средњорочни програми социјалне заштите јединица локалне самоуправе;
16. Годишњи програми рада центара за социјални рад;
17. Извјештаји о раду центара за социјални рад;
18. Одлуке о проширеним правима јединица локалне самоуправе;
19. Упитници које су, по захтјеву у дефинисаној структури, попунили представници надлежних институција обухваћених накнадним прегледом.

Прилог број 2. Преглед статуса provedености препорука центара за социјални рад

Број препоруке	Статус препоруке	ЦСР Бања Лука	ЦСР Лакташи	ЦСР Бијељина	ЦСР Приједор	ЦСР Градишка	ЦСР Модрича	Укупно	%
1	Потпуно provedено			1			1		33
	Дјелимично provedено	1	1		1	1			67
2	Потпуно provedено	1	1	1	1	1	1		100
	Дјелимично provedено								0
3	Потпуно provedено			1	1				33
	Дјелимично provedено	1	1			1	1		67

Извор : Документација центара за социјални рад

Прилог број 3. Преглед броја дјеце без родитељског старања у Републици Српској по ЈЛС за период 2019-2022. година

Број дјеце без родитељског старања по ЈЛС у Републици Српској				
	2019.	2020.	2021.	2022.
Бања Лука	73	32	57	60
Бијељина	47	44	12	12
Билећа	0	0	0	0
Брод	7	0	5	10
Братунац	9	0	0	6
Вишеград	0	0	0	0
Власеница	0	0	1	0
Гацко	2	2	0	0
Градишка	10	10	7	6
Дервента	2	5	5	0
Добој	32	30	21	27
Зворник	4	4	5	1
Источна Илиџа	0	2	2	2
Источно Ново Сарајево	0	0	1	4
Кнежево	0	0	1	0
Костајница	1	0	0	0
Котор Варош	5	5	5	2
Козарска Дубица	4	0	4	4
Лакташи	5	9	21	19
Лопаре	3	4	0	3
Љубиње	1	0	0	0
Милици	0	2	1	5
Модрича	29	23	5	0
Мркоњић Град	0	0	0	0
Невесиње	1	2	2	0
Ново Горажде	0	0	0	0
Нови Град	11	22	18	15
Пале	2	4	4	2
Пелагићево	0	0	0	0
Петрово	5	5	5	4

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске

Приједор	46	41	40	38
Прњавор	0	0	0	7
Рогатица	0	0	0	0
Рудо	5	5	5	4
Соколац	8	7	6	7
Србац	13	19	19	7
Сребреница	1	1	0	0
Теслић	14	14	15	17
Требиње	7	7	5	5
Угљевик	0	0	0	0
Фоча	5	5	6	6
Чајнице	1	2	1	1
Челинац	1	2	2	0
Шамац	0	0	0	0
Шипово	0	4	0	0
Станари	4	1	0	0
Вукосавље	0	0	0	0
Калиновик	0	0	0	0
Рибник	0	0	0	0
Доњи Жабар	0	0	0	0
Берковићи	0	0	0	0
Петровац	0	0	2	0
Источни Дрвар	0	0	0	0
Источни Стари Град	0	0	0	0
Језеро	0	0	0	0
Крупа на Уни	0	0	0	0
Купрес	0	0	0	0
Осмаци	0	0	0	3
Оштра Лука	0	2	2	0
Трново	0	0	0	0
Хан Пијесак	1	0	0	0
Шековићи	0	0	0	0
УКУПНО	359	315	285	277

Извор: Министарство здравља и социјалне заштите

Прилог број 4. Преглед укупних издвајања за финансирање социјалне заштите у Републици Српској у периоду 2018-2022. година (по правима)

ПРАВА	2018	2019	2020	2021	2022
	у КМ	у КМ	у КМ	у КМ	у КМ
Новчана помоћ	7.164.419	7.047.024	7.936.918	7.200.214	8.281.017
Додатак за помоћ и његу другог лица	34.436.723	37.079.285	39.471.047	44.800.00	52.331.642
Подршка у изједначавању могућности дјече и омладине са сметњама у развоју	566.133	414.076	333.479	259.746	228.711
Смјештај у установу соц. Заштите	7.878.116	7.888.776	8.197.788	8.391.498	8.854.651
Збрињавање у хранитељску породицу	2.154.022	2.229.597	2.242.882	2.236.961	2.207.586
Помоћ и њега у кући	305.552	460.830	357.550	363.728	386.766
Дневно збрињавање	373.225	438.542	559.405	668.838	736.615
Једнократна новчана помоћ	1.672.903	1.636.686	1.661.461	1.730.434	2.226.739
ЛИЧНА ИНВАЛИДНИНА (од јула 2018. Године)	2.090.500	5.533.200	8.394.365	9.622.143	11.279.511
Савјетовање	-	-	-	-	-
УКУПНО	56.641.596	62.728.020	69.154.899	75.273.564	86.533.241

Извор: Министарство здравља и социјалне заштите